

NEMND FOR GUDSTJENESTELIV

Protokoll 2017 05

Tid: Tirsdag 23. mai kl 10 – 18 **Sted:** Kirkens hus, møterom Nidaros og Bjørgvin

Til stede: Hege Fagermoen (leder), Svein Arne Theodorsen, Ann-Helen Jusnes Fjeldstad, Ståle Johan Aklestad, Jan Terje Christoffersen, Ole Andreas Fevang, Per Oskar Kjølaas, Kristin Vold Nese, Cecilie Jørgensen Strømmen og Merete Thomassen.

Forfall: Hans Olav Baden. Anne-Lise Hille (permisjon fra NFG).

Fra sekretariatet: Paul Erik Wirgenes, Hildegunn Opstad Smørgrav (sak 13) og Hans Arne Akerø (sekretær).

Møtet ble innledet med morgebønn i kapellet ved Cecilie Jørgensen Strømmen.

NFG 10/2017 Godkjenning av innkalling, saksliste og tidsplan

Vedtak: Innkalling og saksliste ble godkjent og rekkefølgen av sakene ble fastsatt.

NFG 11/2017 Protokoll registreres som godkjent

Protokollen fra møtet 27. – 28. mars 2017 registreres som godkjent.

NFG 12/2017 Muntlige orienteringer

Det ble orientert muntlig om, og gitt kommentar til følgende saker:

- a. Ferdigstilling av dåpsliturgi og liturgi for vigsel og forbønn.
- b. Videreføringen av NFGs vedtak om salmer til salmedatabasen. (vedlegg)
- c. Salmeseminaret i Bragernes 20. mai i regi av Norsk hymnologisk forening.
- d. Konsultasjon avholdes 8. juni om kultursaken til Kirkemøtet 2018.
- e. Orientering om arbeidet med samiske oversettelser av liturgi, ved Per Oskar Kjølaas.

Vedtak: Orienteringssakene tas til etterretning.

NFG 13/2017 Liturgisk musikk i rytmisk tradisjon

Jfr. Sak NFG 11/15, 6/16, 13/16 og 5/1.

Utlysningsteksten til komponistkonkurransen for Gloria- og Sanctus-leddet i hovedserie 2, samt LMUs siste protokoll, var sendt ut på forhånd til nemnda. Sekretær i LMU, Hildegunn Opstad Smørgrav, orienterte om saken. LMU kunne foreløpig ikke anbefale noen av de

innsendte forslagene, men ønsket mer tid på saken. Spørsmålet om å trekke saken fra NFGs møte, og dermed fra Kirkerådets møte i juni, ble derfor reist. For å avklare den videre prosedyren avholdt NFG-AU og LMUs sekretær et møte, mens NFG tok en pause. NFG-AU anbefalte så NFG å utsette saken til et ekstraordinært NFG-møte 16. august. NFG sang likevel noen av de innsendte komposisjonene, for å få et inntrykk av musikken og problemstillingene som LMU arbeider med.

Vedtak:

1. Saken utsettes.
2. NFG fatter vedtak i saken på ekstraordinært møte 16. august, slik at Kirkerådet kan behandle saken i september.
3. NFG ber leder og sekretær i Liturgisk musikkutvalg nedsette et hurtigarbeidende utvalg for å levere et forslag til hovedserie 2 før NFG-møtet 16. august.

Enstemmig vedtatt.

NFG 14/2017 Justeringer i Ordning for hovedgudstjeneste og Alminnelige bestemmelser for denne

Jfr. Sak NFG 18/16, 25/16 og 7/17

Et saksdokument om nattverddelen og sendelsesdelen i Ordning for hovedgudstjeneste var sendt ut på forhånd. Også en uttalelse innhentet fra Språkrådet var sendt ut.

Før samtalen startet foreslo NFGs leder å opprette en arbeidsgruppe i NFG for å fullføre et helhetlig forslag til justeringer i Ordning for hovedgudstjeneste og Alminnelige bestemmelser til behandling i NFGs møte 1. september 2017.

Følgende synspunkt og anbefalinger ble fremmet i møtet:

A. Takkofferet

1. Det var enighet om at takkofferet bør inngå i hoveddelen Nattverd, i tråd med bred økumenisk enighet om dette. Samtidig må det også gjøres tydelig at takkoffer også har en plass i gudstjenster uten nattverd. Dette kan f eks omtales i en rubrikk i forbønnsdelen.
2. Det diakonale aspektet ved takkofferet bør fremheves.
3. Spørsmålet om å gi takkoffer «ved elektronisk overføring» ble diskutert. NFG anbefaler at dette nevnes i rubrikken og inngår som en naturlig måte å gi takkoffer på. Samtidig bør det unngås at smarttelefoner brukes til private formål under gudstjenesten.

B. Lengden på nattverdliturgien

4. Det er behov for å ha en kortere variant av nattverdliturgien, blant annet fordi dåp skjer i mange gudstjenester. Denne bønnen bør imidlertid ha samme struktur som de øvrige nattverdbønnene. Flere uttrykte derfor skepsis til strukturen i *Nattverdordning for særlige anledninger* og til uklarheten i denne betegnelsen. NFG vedtok at prefasjonsdialogen bør være med også i en kort nattverdliturgi som inngår i hovedgudstjenesten. Noen foreslo at bønn A og E kunne vurderes som en kort nattverdbønn. Andre ønsket ikke at bønn E med sine familiemetaforer skulle være den

(eneste) korte bønne. Det ble vedtatt at en ikke velger hvilken bønn som skal være den korte nattverdbønne nå, men NFG kommer tilbake til dette spørsmålet.

C. Noen ordvalg i nattverdliturgien

5. NFG var enstemmig i ønsket om å beholde formen «din herlighet» i leddet Sanctus.
6. «Kropp» eller «legeme». Flere mente at tiden var moden for konsekvent å bruke ordet «kropp» i nattverdliturgien. Begrunnelsen var at ordet «legeme» i dag kun brukes om døde ting. Å fortsette å bruke begge begrepene om hverandre, er ikke en god løsning. I utdelingsordet ble det da foreslått å ta ut ordet *hellig* for ikke å si «har nå gitt oss sin hellige kropp og sitt hellige blod ... ». Et annet forslag var å si «har nå gitt oss sin hellige kropp og sitt dyre blod». Andre ønsket begge ord-variantene, men slik at menighetene velger hvilket ord som konsekvent skal brukes. Begrunnelsen var at ordet «legeme» fortsatt er levende og i bruk i deler av landet og mange kan oppleve det å bli fratatt sitt åndelige språk om denne muligheten utelukkes. Nemnda vedtok derfor å gi menigheten valget mellom å bruke konsekvent ordet *kropp* eller konsekvent ordet *legeme* i nattverdliturgien. I Alminnelige bestemmelser må dette nevnes som noe menighetsrådet fatter vedtak om i sin lokale grunnordning.
7. «Kalk» eller «bege». NFG vedtok her å gjennomføre ordet «bege», da «kalk» ikke er et ord som man i dag forbinder med et bege.

D. Faste menighetssvar og kirkeårspreg i nattverdbønnene

8. I sakkodokumentet ble det foreslått å anbefale hver av nattverdbønnene til ulike kirkeårstider, og legge inn de aktuelle kirkeårsprefasjonene i de ulike bønnene. Et flertall i NFG var imot et slikt opplegg.
9. Menighetens svar til «Stort er troens mysterium». Flere fremhevet at den vakre formuleringen «Ham være ære for kjærligheten som er sterkere enn døden» fungerer godt, og at dette burde inngå obligatorisk i menighetssvaret, hvis menigheten gir et svar til «Stort er troens mysterium». Noen syntes dette ble et for langt svar og at den økumeniske formuleringen «Kristus døde....» bør prioriteres. Andre talte for å beholde leddet slik som det står, hvor den siste del av svaret, «Ham være ære...», kan utelates. NFG vedtok til slutt at begge deler av menighetssvaret *skal* være med når menigheten velger å gi tilsvaret.
10. Fredshilsen PAX ble drøftet. Det gjaldt valget mellom å si «Guds fred...» eller å si «Kristi fred...», som er den økumeniske og tradisjonelle formuleringen på dette sted i nattverdliturgien. Et flertall gikk inn for å beholde formuleringen «Guds fred...». Det var ulike synspunkt på tjenligheten av *utvidet* fredshilsen. Flere mente at leddet er unødvendig når en «utvidet fredshilsen» ikke inngår, blant annet fordi liturgen også på et annet sted i ledd 21 hilser menigheten med ordene «Fred være med dere». Dette kommer NFG tilbake til. Om leddet blir stående slik det står, bør man imidlertid forklare i en rubrikk muligheten for en eventuell utvidet fredshilsen, og ikke henvise til en egen veiledning.
11. Brødsbrytelse er et valgfritt ledd, og flere pekte på uklarheten om hva dette leddet er i vår kontekst, når vi ikke har et stort nattverdbrod å bryte. Og hvorfor trekkes vinen inn i brødsbrytelsen? Skal leddet være med som et kan-ledd, bør det brukes stort brød/stor oblat. Dette utredes nærmere.
12. Plasseringen av *Du Guds lam*. Et flertall gikk inn for at dette leddet skal synges *før* man går fram til nattverd, og ikke mens man går fram. Dette ønsket NFG å drøfte nærmere.

E. Bønneretning, elevasjon og rubrikker om liturgens kroppsbevegelser

13. Spørsmålet ble reist om liturgen i nattverdbønnen skal vende seg til Gud (alteret) når innstiftelsesordene fremsies, eller endre retning og vende seg/snu seg til menigheten. Det første uttrykker at innstiftelsesordene *innngår* i nattverdbønnen, det andre at innstiftelsesordene *forkynnes* for menigheten.
14. Rubrikken om når nattverdelementene skal løftes opp, bør tydeliggjøre de to alternative måtene dette utføres på, enten «illustrerende» av ordene mens de fremsies - eller som «elevasjon», hvor de innviede elementene løftes opp etter at henholdsvis ordene om brødet og ordene om vinen er fremsagt.
15. Det ble etterlyst flere rubrikker i nattverddelen, blant annet om liturgen ved utdelingen skal fokusere på den som mottar brødet og vinen, eller på brødet og vinen som deles ut. Disse 3 spørsmålene ønsket NFG å komme tilbake til.

F. Kommentarer til de enkelte nattverdbønnene

16. *Nattverdbønn A*: I siste bønn ble det foreslått å ta inn formuleringen «Foren oss med deg som grenene med vintreet», selv om bønnen er rettet til Faderen. Elementepiklesen og kommunionsepiklesen kan fordeles på to steder i bønnen, henholdsvis før og etter innstiftelsesordene.
17. *Nattverdbønn B*: Det ble foreslått å styrke den klassiske forløsningslæren med flere liv-død- og frihets-motiv ved å ta inn flere formuleringer fra Hippolyts bønn. Samtidig må ikke bønnen få preg av å være kamp mot heresi. Et noe frodigere språk kan tas inn her.
18. *Nattverdbønn C*: Forslaget om å beskjære denne bønnen var ikke alle enige i. Men epiklesen kan fordeles på to steder også i denne bønnen.
19. *Nattverdbønn C* gav også assosiasjoner til såkalte *Johannesbønnen*, som opprinnelig var en ordning for *Nattverdgdustjeneste utenom høymessen* (Alternativ II 1, s 288 i GB del I). Flere ønsket å ta inn denne bønnen som et nytt alternativ og tilordne den på linje med de andre nattverdbønnene. Dette ble vedtatt.
20. *Nattverdbønn D*: Det ble vedtatt å se nærmere på siste del av bønnen, både på grunn av de mange doble formuleringene og fordi lidelses- og sorg-motivet preger slutten av denne bønnen i stor grad.
21. *Nattverdbønn E*: Bønnen etter Sanctus mangler språklig variasjon med bisetninger. Familiemetaforene kan oppleves som ekskluderende og språket er litt naivistisk. Det kom inn forslag om andre fellesskapsmetaforer som Guds folk, søsken osv. Sannsetningen «Han døde og stod opp igjen, så vi...» bør endres. Det ble også foreslått at Sanctus ikke kan erstattes av «en annen lovsang».
22. *Nattverdbønn for særskilte anledninger*: NFG vil ta bort en slik «særskilt» bønn, men se om det er noe fra denne bønnen som kan videreføres innenfor en mer felles struktur for nattverdbønner.

Vedtak:

1. Det avsettes noe tid på det ekstraordinære NFG-møtet 16. august til å fullføre drøftelsen av nattverd- og sendelsesdelen.
2. Det opprettes en arbeidsgruppe for å vurdere alle NFGs forslag til Justeringer i Ordning for hovedgudstjeneste og Alminnelige bestemmelser for denne. Arbeidsgruppen består av Hege Fagermoen (leder), Jan Terje Christoffersen, Merete Thomassen, Ole Andreas Fevang og Hans Arne Akerø (sekretær). Arbeidsgruppens forslag behandles på møtet 1. september.